RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHISINING YANGI KOMPETENSIYALARI

Ilmiy maslahatchi**: Ernazarova M. J**
ORCID ID: 0009-0001-6591-7480
ChDPU Umumiy pedagogika kafedrasi o‘qituvchisi
Yuldashev Jamshid Bakhrom o‘g‘li
yuldashevjamshid270@gmail.com
Axadov Og‘abek Zohid o‘g‘li
ogabekaxadov938@gmail.com
Marufov Asilbek Sharif o‘g‘li
asilbekmarufov11@gmail.com

Annotatsiya : Mazkur maqolada raqamli transformatsiya sharoitida jismoniy tarbiya o‘qituvchisining yangi kompetensiyalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy ta’lim muhitida pedagogning raqamli savodxonligi, innovatsion fikrlashi, sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ko‘nikmalari yoritilgan. Shuningdek, o‘qituvchining kasbiy rivojlanishi, moslashuv jarayoni va yangi kompetensiyalarni shakllantirish mexanizmlari ilmiy asosda tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya, jismoniy tarbiya, pedagogik kompetensiya, raqamli savodxonlik, sun’iy intellekt, innovatsion yondashuv, kasbiy rivojlanish.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы формирования новых компетенций учителя физической культуры в условиях цифровой трансформации. В исследовании раскрываются цифровая грамотность педагога, инновационное мышление, а также навыки эффективного использования технологий искусственного интеллекта и цифровых инструментов. Особое внимание уделяется профессиональному развитию учителя, процессам адаптации и механизмам формирования новых компетенций.

Ключевые слова: цифровая трансформация, физическая культура, педагогическая компетенция, цифровая грамотность, искусственный интеллект, инновационный подход, профессиональное развитие.

ABSTRACT : This article examines the development of new competencies of physical education teachers in the context of digital transformation. The study highlights teachers’ digital literacy, innovative thinking, and skills in effectively using artificial intelligence and digital technologies in the educational process. It also analyzes professional development, adaptation processes, and mechanisms for forming new competencies.

Keywords: digital transformation, physical education, pedagogical competence, digital literacy, artificial intelligence, innovative approach, professional development.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi barcha sohalar qatori ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi, sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (Big Data) va raqamli platformalarning keng joriy etilishi ta’lim jarayonini tubdan yangilash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning, xususan jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy faoliyati va kompetensiyalar tizimi ham yangi talablar asosida qayta ko‘rib

chiqilmoqda.Jismoniy tarbiya ta'limi o'zining amaliy yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi va o'quvchilarning jismoniy rivojlanishini ta'minlash bilan birga ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq raqamli transformatsiya sharoitida ushbu fan doirasida ham an'anaviy yondashuvlar yetarli bo'lmay qolmoqda. Endilikda o'qituvchidan nafaqat jismoniy mashg'ulotlarni tashkil etish, balki raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarning jismoniy faolligini monitoring qilish, individual rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish va innovatsion metodlardan foydalanish talab etiladi.[1]

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini raqamlashtirish va modernizatsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanib, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish hamda innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash zarurati tobora ortib bormoqda.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot raqamli transformatsiya sharoitida jismoniy tarbiya o'qituvchisining yangi kompetensiyalarini aniqlash va ularni shakllantirish mexanizmlarini ilmiy asosda o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kompetensiyaga yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan hamda faoliyatga asoslangan yondashuvlar tashkil etadi. So'nggi yillarda raqamli transformatsiya va pedagogik kompetensiyalar muammosi xalqaro miqyosda keng o'rganilmoqda. Xususan, UNESCO (2021) va OECD (2021) hisobotlarida o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalari ta'lim sifatini oshirishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. Ushbu manbalarda pedagoglarning raqamli savodxonligi, texnologiyalarni integratsiyalash qobiliyati va innovatsion yondashuvlari zamonaviy ta'limning asosiy talablari sifatida ko'rsatib o'tilgan.[2]

Holmes va hammualliflar (2020) sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi rolini tahlil qilib, pedagoglarning yangi kompetensiyalari qatoriga ma'lumotlar bilan ishlash, adaptiv o'qitish tizimlarini qo'llash va texnologik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini kiritadi. Luckin (2021) esa o'qituvchining roli raqamli muhitda o'zgarib, u bilim beruvchidan ko'ra o'quv jarayonini boshqaruvchi va yo'naltiruvchi subyektga aylanishini ta'kidlaydi.

Motivatsiya va kasbiy rivojlanish masalalarida Deci va Ryan (2021) tomonidan ishlab chiqilgan o'zini o'zi belgilash nazariyasi muhim o'rin tutadi. Ushbu nazariya pedagoglarning ichki motivatsiyasi va o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi ularning kasbiy muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatishini asoslaydi. Mahalliy olimlardan Abduqodirov (2022), Xoliqov (2021), Yo'ldoshev (2020) o'z tadqiqotlarida raqamli ta'lim texnologiyalarini joriy etish, pedagoglarning innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish masalalarini yoritib berganlar. Ularning ilmiy ishlari jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy faoliyatini zamonaviy talablarga mos ravishda takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.[3]

MUHOKAMA

Tadqiqot jarayonida raqamli transformatsiya sharoitida jismoniy tarbiya o'qituvchilarining yangi kompetensiyalarini shakllantirish darajasi hamda ularning amaliy faoliyatga ta'siri o'rganildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, raqamli texnologiyalarni o'zlashtirgan o'qituvchilar pedagogik jarayonni samaraliroq tashkil etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Empirik tahlillar natijasida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi:

- o'qituvchilarning raqamli savodxonligi oshgani sari dars samaradorligi ham ortadi;

- sun'iy intellekt va raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning faolligini va qiziqishini kuchaytiradi;
- individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyatlari kengayadi;
- o'qituvchilarning pedagogik qaror qabul qilish jarayoni tezlashadi va aniqroq bo'ladi;
- o'quvchilarning jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlarini monitoring qilish imkoniyati yaxshilanadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yuqori darajadagi raqamli kompetensiyaga ega o'qituvchilar innovatsion metodlarni samarali qo'llab, o'quv jarayonida yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etishda faolroq ishtirok etadilar. Tadqiqot natijalari raqamli transformatsiya sharoitida jismoniy tarbiya o'qituvchisining roli sezilarli darajada o'zgarib borayotganini tasdiqlaydi. Endilikda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quv jarayonini tashkil etuvchi, boshqaruvchi va raqamli muhitni samarali integratsiya qiluvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'lmoqda.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari raqamli transformatsiya sharoitida jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy faoliyati tubdan yangilanib borayotganini ko'rsatdi. Zamonaviy ta'lim muhitida pedagogdan nafaqat an'anaviy bilim va ko'nikmalar, balki raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash, innovatsion fikrlash va tez o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish kabi yangi kompetensiyalar talab etilmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'qituvchining raqamli savodxonligi, analitik fikrlashi va innovatsion yondashuvlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, sun'iy intellekt va raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning faolligini kuchaytirish, individual yondashuvni ta'minlash va o'quv jarayonini optimallashtirish imkonini beradi.Shu bilan birga, jismoniy tarbiya o'qituvchilarining yangi kompetensiyalarni egallashi uchun tizimli yondashuv zarurligi aniqlandi. Bu jarayonda malaka oshirish tizimini takomillashtirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, metodik qo'llanmalarni yaratish hamda pedagoglarni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqodirov, A. A. (2022). *Raqamli ta'lim texnologiyalari*. Toshkent. C.10–220 b.
2. Xoliqov, A. (2021). *Pedagogik mahorat va innovatsion texnologiyalar*. Toshkent. 15–200 b .
3. Yo'ldoshev, J. G'. (2020). *Pedagogik texnologiyalar asoslari.* Toshkent. 12–180 b.
4. Karimova, Z. T. (2022). *Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish muammolari*. Ilmiy maqola. 25–30 b.